

PREDICATORIULU

Sateanului Romanu.

FOIA BASERICÉSCA

pentru predici si articlii din sfer'a basericésca.

Striga cu taria si nu incetá
Cá trimbít'a-ti inaltia vócea t'a!
Isaia c. 58 v. 1.

Predic'a XXXV.

MEMORI'A METROPOLITULUI ANDREIU SIAGUN'A.

Cuventarea P. Ass. cons. Zacharia Boiu

LA PARASTASULU ARANGIATU DE ASOCIATIUNE PENTRU METROP.
ANDREIU BAR. DE SIAGUN'A IN SABÍIU 29 JULIU (10 AUG.) 1876.

„Fericiti cei repausati intru Domnulu, cari moru de acumu,
asia dice Duchulu, — cá se odichnescu de ostenecele
loru, ér' faptele loru voru merge cu ei!“

Apocalipse c. XIV. v. 13.

De câte-ori provedinti'a divina in neadormit'a s'a priveghiare
asupr'a destinelloru omenimei va se radíce unu poporu la stadié
nóue ale desvoltarei si perfectionarei, totu-dé-un'a i tramite
barbati esttraordinari, inzestrati cu facultati distinse spirituali si
morali; imbracati — dupa cuventulu s. scripturi — cu potere
de susu, cari se-i premérge cu cuventulu loru celu potinte si cu
esemplulu loru celu lumnatoriu. Astfeliu de barbati vietuescu
adeveratu in presintele tempulu loru, inse ochiulu loru spirituale
petrunde in profundimea trecutulu si departe in inaltímea veni-
toriului; si asemenea piscuriloru de munti eterni ei vedu dejá
radiele sórelui resarindu, pre candu mii si milióne de alti mori-
tori suntu inca in nópte si somnu adúncu. Ei cu viéti'a loru

spirituale alérga adese-ori cu dieci, cu sute de ani inaintea masei celei mari a contempuraniloru loru, si ce'a-ce multímei este acoperitu si invelitu, ei prevedu cu chiaritate profetica; ba venitoriulu face dejá o parte esentiala a vietiei loru. De aci esact'a cunoscintia, ce au ei despre starea poporului loru in ràpòrtu cu alte popóre; de aci petrunderea loru de trebuintiele poporului loru; de aci aflarea mediulóceloru salutifere càtra ajungerea scopuriloru celoru inalte, spre cari nisuescu; de aci uneori si ajungerea — in totale seau in parte — a acelu scopuri, — dar' si pana atunci liniscea loru sufletésca, privirea loru plina de incredere in venitoriu, si acceptarea dela tempu a maturisirei ideiloru semenate de densii.

Intrebáti istori'a, magistr'a vietiei, si ea ve va spune, cene a fostu unu Moise pentru Evrei, unu Licurgu pentru Spart'a, unu Solone pentru Aten'a, unu Num'a Pompiliu pentru Rom'a, unu Sócrate pentru tóta anticitatea cá modelu alu virtutei si preparatoriu de departe alu calei lui Isusu Christosu!

Si poporulu romanu — cá se venimu càtu mai curendu la densulu, care este obiectulu predilectiunei nóstre — si poporulu romanu a fostu fericitu si onoratu de provedintia, a produce din sinulu seu astfeliu de genii benefacatori, astfeliu de barbati luminatori, conducatori si fericitori ai poporului loru. Càci pre candu elu in patri'a s'a stravechia se despoia prin fortia si astutia de drepturile sale, ba chiaru credenti'a lui strabuna i-se imputá de crima, pre atunci de o parte Radu Negru, ér' de alta parte Joanu Dragosiu i afla unu asilu siguru pentru amendóue, i pregatescu o patria nóua, unde se póta radicá altare si se póta desvoltá liberu cultulu individualitatiei sale nationali, alu independentiei sale ereditate dela strabuni. Candu órdele barbare ale semilunei amenintiau crucea, si cu ea impreuna civilizatiunea lumei, atunci vene unu Stefanu celu Mare alu Moldaviei, unu Joanu de Hunedór'a si Mateiu Corvinu ai Ungariei, unu Mircea

si unu Mihaiu Bravulu ai Romaniei, a infruntá sumet'á ei si a dá lumei esemplulu celu maretiu, cum ei lupta cá representanti ai Europei intregi pentru salvarea evangheliei lui Christosu. Totu asemenea se redica la tempulu loru domnitorii Vasiliu Lupulu, Mateiu Basarabu, Alexandru celu Bunu, Constantinu Brancovanu, totu asemenea metropolitii Varlaamu si Sav'a, Teodosiu si Veniaminu si Dionisiu, si multi alti barbati romani, pentru de a dá poporului loru scóle si tipografi, sant'a scriptura si codici de legi, institute scientifice, artistice si filantropice, si astfeliu alu chiamá la o viétia nóua spirituala. Ér' venindu mai aprópe de noi, pre candu poporulu romanu transilvanu se proclamá din partea potentiloru dílei, numai de „misera plebs contribuens“, numai de o massa cruda, destinata a serví imbuibarei unei caste privilegiate, pe atunci Georgiu Sincai, Petru Maioru, Samuilu Miculu — Klein -- si altii i aducu amente de originea lui cea inalta, pogóra, cá nuoi Promethei, din ceru foculu drepturiloru lui eterne neprescriptibili omenesci, 'lu invétia a cunósce trecutululu seu si a sperá intr'unu venitoriu. Si candu chiaru in patri'a mai propria romana strainismulu intru-atát a innecase conscientia nationale, in cátu numele de romanu devenise nume de injosire si umilire, pre atunci Georgiu Lazaru trece Carpatii si striga fratiloru sei cu tari'a si energi'a unei frambitie de archangelu : Desceptáti-ve! — apoi restituie poporului seu tipulu lui primitivu, si face modest'a s'a cathedra personala amvonu alu apostoliei nationalitatiei romane; ér' invetiaceii lui, immediati si mediati, continuandu cu însufletire oper'a acést'a, ajungu a vedé si invingerea si triumfulu luptelor lui.

In seri'a acestoru genii luminatori ai poporului nostru nu potemu a nu amentí si pre barbatulu acel'a, alu carú nume de barbatia — Andreiu — cá se retacu alte nenumerate ale lui fapte nemoritórie — este nedespartítu si nedespartibile de Asociatiunea nóstra transilvana pentru literatur'a si cultur'a poporu-

lui romanu. Ba tener'a noastră societate literaria s'a onoratu pre sene insasi, onorandu astadi amentirea acelui barbatu, carele cu demnitate ocupa locul seu intre cei d'antai ai nostri eroi spirituali, carele din încrederea generala a facutu primii pasi preparativi pentru infintiarea acestei asociatiuni, a condusu prim'a ei constituire, a ocupatu scaunulu ei presidiale in cei siese ani d'antai ai vietiei, crescerei si consolidarei ei, si prin spiritulu seu petrundiatoriu, manifestatu in fapta si in cuventu, i a aretatu calea si directiunea pentru toti tempii. Dá, evlaviósa adunare festiva, nu este o lauda vana, care facia de celu esitu din viéti'a pamentésca ar' fi fora folosu, ér' facia de santieni'a acestui locu profanatiune, cì este o marturisire publica a insesi Asociatiunei, ca Episcopulu, mai tardíu Archiepiscopulu si Metropolitulu Andreiu are o parte distinsa, cá se nu dícu partea prima*) de meritu la infintiarea Asociatiunei. „Se uramu“ — dícea veneratulu nestore alu literatiloru romani transilvani**) la constituirea Asociatiunei, 23 octobre 1861, — „se uramu si acelui mare barbatu alu natiunei, carele dela inceputu cu caldura a cuprinsu la sinu-si si fora pregetu a condusu pana in momentul de acumu ideea acestei Asociatiuni, carea astadi din ideea trece la realitate!“ Dá, ilustra adunare festiva, Asociatiunea noastră a datu pentru presinte si venitoriu o proba stralucita de generositate si nobilitate de sentieminte, onorandu cu atât'a solenitate memori'a primului seu representante si presedinte ; si demintindu prin acést'a imputarea, ce ni se face adese-ori de catra straini, ca romanii ar' fi nerecunoscatori facia de benefacatorii lor, ne inspira totu-deodata o încredere vesela in venitoriulu seu. Că-ci

*) Este cunoscutu si o marturisesce metrop. Siagun'a in cuventulu seu dela 9/21 Martiu 1861, ca primul impulsu la crearea Asociatiunei l'a datu dlu Septemviru Joanu cav. de Puscariu.

**) P. Canonicu Timoteiu Cipariu.

fora indoiéla cei-ce conserva cu reverintia amentirea benefacatoriloru trecuti din viétia, prin acést'a dovedescu, cà scíu apretiuí virtutile loru; ér' celu-ce scíe apretiuí virtutea, dovedesce, cà si elu însusi este virtuosu!

Idee 'a ce a condusu atátu pre Metropolitulu Andreiu, câtu si pre ceialalti bravi conlucatori si conluptatori la infintia-rea Asociatiunei, a fostu ace'a, ca mediuloculu celu mai siguru, pentru de a prepará poporului romanu o sórte mai buna, mai démna de densulu, e cultur'a, ér' conditiunea prima pentru propa-garea culturai e literatur'a. Cà-ci este unu adeveru constatatú prin istoria, cà neci unu poporu nu se póte urcá la o cultura superióre, fora de a avé o literatura, si inca o literatura a s'a propria, in limb'a s'a, in modulu seu de-a cugetá si de a semti, in traditiunile, datinele, credintiele sale. „Ce e strainu, díce poetulu limbei romane, — nu se lipesc de sufletulu meu!“ O literatura inse, cá si o limba, nu o póte creá unu singuru omu, cà-ci ele suntu espresiunea, tipulu si asemenarea spiritului totale, ce viuéza si lucréza intr'unu poporu, din care individulu pre langa tóte distinsese facultati, ce ar' posedé, face numai o mica parte, unu atomu; cà acést'a este problem'a poporului intregu, si mai de aprópe problem'a intrunirei multor'a spre acel'asi scopu. Cà-ci ce'a-ce unui'a-i este cu nepotentia, devene possibile prin concursulu tuturoru seau celu pucinu alu multor'a; ce'a-ce nu scíe unulu, este cunoscutu celui'alaltu; ce'a-ce gresiesce cest'a, cel'a corege si indrépta; ce'a-ce unui'a lipsesce, altulu alérge a depleni. Acestu adeveru l'au recunoscutu si l'au aplicatu in viétia tóte popórale, ce tindu la civilisatiune; acestu adeveru l'au im-braciosiatu cu tóta caldur'a si s'au grabítu a-lu realisá câtu mai multu Metropolitulu Andreiu si toti onorabili barbati, cari im-preuna cu densulu au pusu pétr'a fundamentala la acestu nobile edificiu alu spiritului. De ace'a încaldírea tuturoru animeloru romanesci pentru acésta întreprindere salutifera; de ace'a cere-

rea concursului tuturoru spre ajungerea scopului; de ace'a la-sarea la o parte a priviriloru de confessiune, de politic'a d'lei, de stare sociala, — de totu ce ar' potè tiené si mai departe isolati si despartiti pre fiii poporului nostru, si adunarea cu scumpe-tate a tuturoru momenteloru, ce potu apropiá, intr'uní si consolidá, — concentrarea dupa cuventulu scripturei a tuturoru feliuriteloru daruri intr'unu singuru spiritu. „Ómenii“ — d'cea Metropolitulu Andreiu *) — „ómenii cá facturi ratiunale numai prin referintiele loru reciproce positive, prin comunicarea ideie-loru, pareriloru si a iscusintiei (esperintiei), precumu si prin im-prumutarea poterei loru morali, intelectuali si fisice, cu privire la tempu si la locu, potu devení la ajungerea destinatiunei loru, si la desvoltarea mai deseversita a poteriloru, ce le suntu loru innascute.“ Si éراس: „Asociatiunea desvólta principiulu celu mai inaltu alu vietiei si destinatiunei omenesci, spiritulu comunu si isvorulu a totu, ce este bunu si folositoriu.“ Originea nóstra este un'a, un'a dorerea trecutulu, un'a starea presentelui, un'a privirea venitoriului nostru; josu dar' pre terenulu limbei, lite-raturei, culturai cu tóte barierele despartitóre, si un'a se fia Asociatiunea nóstra, precumu unulu este ceriulu, ce ne cuprende, unulu sórele, ce ne încaldiesce, — unulu pamentulu, ce ne nu-tresce! Isolatiunea nasce slabitiune, ér' intr'unirea este mam'a poterei! — éta in dóue cuvente ide'a, ce dete viéti'a Asociatiu-nei, — ide'a, alu carei primu representante visibile a fostu Metropolitulu Si ag un'a!

Ér' carea a fostu dela inceputu si este si are se fia pentru totu-dea-un'a problem'a Asociatiunei transilvane, spune insusi titlulu ei celu amplu si statutele ei, la cari in rëndu cu alti barbati distinsi si devotati benelui poporului nostru éra

*) Cuventarea Metrop. Andreiu in conferinti'a prima consultatóre dela 9/21 Martiu 1861.

aflăm lu crându și pre Metropolitulu Andreiu, precumu preste totu elu erá omulu fapteloru, nu-numai alu cuventului. Problem'a și tîent'a ei este înaintarea literaturii, și preste totu a culturii poporului romanu, va se dîca înaintarea, înobilarea și perfecționarea vietii lui materiali, întielesuali și morali, — o tîenta acést'a și o problema atátu de frumósă, atátu de înalta, atátu de salutifera, încátu cu dreptu cuventu înaugurarea Asociatiunii a fostu pentru romani o dî de bucuría generala și de serbatóre natiunala, și cu dreptu cuventu adunarile ei anuali suntu dîle de acelea, — dorere usioru de numeratu în trecutulu poporului nostru! — cari dupa cuventulu Profetului le-a facutu Domnulu, cá se ne bucuramu și se ne veselímu într'ensele. Cà-ci ce poteá fi mai de doritu pentru poporulu nostru celu setosu de cultura, decátu crearea unei corporatiuni, carea concentrandu pre cátu se póte poterile respandite și isolate, se lucre pentru stemperarea setei acelei-a, se deplénésca lacun'a multoru seculi, pleni de amaratiune, și se ajute a trece poporulu romanu din sclavía la libertate și din nópte la lumina! Cà-ci vai! care sclavía este atátu de amara cá ignorantí'a, și care nópte atátu de grea, cá întunereculu spiritului! Dá în adeveru la într'unire și cultura! Pentru-cá déca într'unirea e poterea, apoi cultur'a și libertatea spiritului e lumin'a omenimei, și fericirea unui poporu e condiționata de ambe acestea! Ér' cátu de aduncu a fostu patrunsu Metropolitulu Andreiu de tîent'a acést'a, dovedésca faptele lui! Dovedésca concursulu lui celu considerabile materiale, la înfiintarea Asociatiunii, la carea elu împreuna cu veneratulu Archiereu — fericitulu Metropolitu Alexandru Sterc'a Siulutiu se înscrise cá primii membri fundatori, carei-a consacrà o parte atátu de însemnata a osteneleloru s'ale, și carei'a, cá unui pruncu nou nascutu cá se nu stêie pe strade, cu ospilitatea adevératu românésca i deschide chiaru portile seminariului eparhiale. Dovedésca interessulu lui celu víu pentru realizarea Asociatiunii,

despre care interesu 'mi vene a dîce cu Psalmistulu, cã n'a datu somnu ochiloru sei, neci geneloru sale dormitare, pana candu in restempu de 18 luni — Maiu 1860 pana la Octobre 1861, — delaturandu tôte pedecile, n'a aflatu locasiu, n'a redicatu unu sionu santu pentru cultur'a poporului seu. Dovedésca zelulu si devotamentulu, cu care a condusu afacerile ei in restempu de 6 ani, spre visibilea ei crescere si inflorire! Dovedésca conlucrarea lui la unificarea ortografiei, la reintroducerea literelor strabune, la spriginirea tenerimei studiöse, la încuragiarea agriculturii, a meserieloru, a industriei, a scientieloru si a artiloru. Dovedésca preste totu nisuinti'a lui intru desvoltarea toturoru poteriloru de viétia, ce a aflatu in poporulu nostru. „Vremu, — dîcea elu *) — vremu a desceptá prin mediulöce natiunali facultatile, va se dîca cugetarile cele serine si seriöse in poporulu nostru, cá se cunósca fienti'a si destinatiunea s'a si se o scîia in-trebuintiá spre totu benele!“ (Cã-ci „puterea mentiei si a geniului, scientiele si artele suntu, cari in dilele nóstre dáu popóraloru taría si le asigura venitoriulu!“ **)

In fine se aréta inaltîmea spiritului Metropolitului Andreiu prin directiunea, ce s'a silitu a dá Asociatiunei dela inceputu. Purcediendu dela ide'a cea sanetósa, recunoscuta astadi de toti barbatii literati, ca tóta cultur'a nóstra moderna trebuie se se baseze pe cultur'a cea vechia classica, nobilata prin spiritulu crestinismului, — cã calea culturii fiacarui poporu trece prin Ellad'a si Itali'a, prin Aten'a si Rom'a, — Metropolitulu Andreiu recomanda indata la inceputulu Asociatiunei studiulu clasicitatiei antice cá punctu de manecare la cultur'a nóstra. In legatura cu acést'a recomanda apoi studiulu literatiloru nostri

*) Cuventarea Metrop. Andreiu in conferinti'a preconsultativa din 9/21 Martiu 1861.

***) Cuventulu Metrop. Andreiu la incheierea adunarei de inaugurare si constituire, 26 Octobre (7 Novembre) 1861.

natiunali, cu deosebire alu istoriciloru, si tienerea in onóre a memoriei loru, fiendu petrunsu de acelu adeveru constatatu prin mii de esemple, si chiaru prin esemplulu poporului nostru, cà precumu unu individu singuraticu, asiá si o natiune intréga perdiendu cunoscinti'a trecutului seu, a perdu tu totu-de-odata si directiv'a presentelui, si aspiratiunile venitoriului seu. Si in fine in connexiune cu acestu studiu alu trecutului pune la anim'a poporului nostru imbracisiarea tuturoru sciintieloru, tuturoru desteritatiloru, tuturoru artiloru si lucrariloru oneste, ce au aflu apretinire si cultivare la popórale celea mai inaintate. Si precum tóte actele acestui barbatu estraordinariu se distindu prin o vointia energica si prin o directiune chiara, concreta, resoluta, contraria teorieloru seci si nefruptifere, asia si la infiintiarea Asociatiunei densulu tende totu la rezultate positive, practice, possibili, necesarie, folositorie : la asecurarea ei prin legile patriei si recunóscerea ei din partea poterei statului, la crescerea câtu mai curéndu a fortiloru ei prin parsimonia intielépta, la iubirea de lucru si de ostenéla a membriloru ei, la conlucrarea ei in concertu cu nesuintiele omogene ale altoru popóre, la desvoltarea vietiei nóstre natiunali romanesci, la indreptatírea egala a limbei romane cu celelalte limbi din patria, si prin acést'a la indreptatírea egala a poporului nostru cu popórale sorori compatriote, pentru care idee tocmai pe la anii 1860 se deschisese o era nóua, — tiente, la cari tindu luptele si suferintiele seculari ale celoru mai luminati si mai buni fii ai poporului nostru, si prin cari Metropolitulu Andreiu devene demnu continuatoriu alu aceloru lupte si nesuintie. Si in tóte acestea cunoscundu elu marimea problemei, greutatea temporiloru si angustimea poteriloru nóstre, ne recomanda prin fapta si cuventu perseverantia de feru si sacrificiu din anima. Dar' mai pre susu de tóte urmandu apostolului gintiloru, marelui Pavelu, ne aréta dreptu calea cea mai inalta, dreptu conditiunea conditiuniloru pentru prosperarea

Asociatiunii, dreptu compasulu celu neminciunosu, càrui'a totu-déun'a se-i urmamu : iubirea, caritatea intre membrii ei. Dá, nu mai vorbesce aici presiedintele Asociatiunii, cì vorbesce Archiereulu, ce ràdica manele spre a benecuventá pre poporulu seu, vorbesce apostolulu Evangheliei lui Christosu, candu elu la incheierea constituantei dîce : „Ne-amu adunatu in caritate, ne despartímu in caritate ; deie Domnedieu, cá pana la capetulu vécului se fia totu asiá !“ Dá — repetiau atunci animele tuturoru celoru presenti, — dá, repetiau cu echo ímmiítu animele tuturoru romaniloru, pana la capetulu vécului se fia totu asiá !

Acést'a este in pucine si debili liniaminte o parte a vietiei marelui barbatu, a carui memoria onorámu prin acésta solenitate de doliu, — viétia plena de cugetari inalte si salutari, plena de fapte neperitórie, plena de lupte onorífice si de triumfuri perpetue. Vái, cà-ci a trebuitu se se stinga atátu de curéndu acésta viétia scumpa ! Cà-ci a trebuitu se cadia atátu de in graba acésta cununa de onóre de pre capulu nostru ! Cà-ci a trebuitu se dispara atátu de ràpade de pe ceriulu natiunii nóstre o stea de atare marime, unu meteoru atátu de raru si plenu de lumina ! Dar' nu ! Se nu ne pierdemu prin tânguiri si plangeri, cari nu potu schimbá intru nemicu cursulu ursitei ! „Pamentu esti, si in pamentu te vei întórce !“ este cuventulu preaintieptului Creatoriu dela inceputulu creatiunii pana la finitulu ei, — cuventu santu fora macula, cuventu eternu fora schimbare ! Dá, partea mortala a moritoriului odichnesce in sinulu mormentului ; dar' faptele lui mergu impreuna cu densulu, spiritulu lui viuéza si planéza asupr'a tuturoru creatiuniloru sale de pre pamentu, planéza si asupr'a acestei Asociatiuni. Intemeiata pe base tari si sanetóse, pusa in cale sigura si drépta, incredentiata iubirei si ingrigírei poporului nostru, ea va lucrá necontenitu la resolvirea nobilei sale probleme ; bá de-sí — cá la tóte lucrurile pamentului aterna si de aripile ei pondulu scaderiloru si neajunselorú omenesci, totusi se vedu

dejá in cei 15 ani ai esistentiei ei frumóse si nobili frupte; si fruptele acestea, voru deveni din ce in ce mai copióse, cu câtu ne vomu petrunde mai multu de intentiunea, ce a condusu pre intemeiatorii ei, de problem'a, ce i-au pusu, de directiunea, ce i-au datu. Dá, spiritulu lui Siagun'a ne sioptesce din mormentu barbatia si statornicia neclintita in lupt'a cea santa pentru cultur'a poporului; ne sioptesce devotamentu si abnegatiune personala facia de problemele cele inalte generali ale Asociatiunei; ne sioptesce pastrarea legaturei iubirei intre noi, carea cresce si sporesce poterile si garantéza succesele. „Aveti“ — ne díce spiritulu lui — „aveti perseverantia de feru, aduceti sacrificie din anima, si pèstrati intre voi caritatea fratiésca! — intru aceste trei semne veti invinge!“ Si asiá, spiritu fericitu, carele Ti-ai pregatitu nemorírea aici si acolo, corpulu Teu, vasulu celu fragile, tierina din tierina, partea inferióra a fiintiei Tale, odichnéscá in pace in sinulu pamentului, in umbr'a scumpei tale beserici, in braciile multu-iubitului teu poporu! Éra tu, eliberatu de catusiele moralitatiei, urca-te din trépta 'n trépta in imperiulu perfectiunei! Primesce votulu de pietate si recunoscientia eterna, ce 'Ti detoresce acésta Asociatiune, si care 'lu depune astadi aici cá pre mormentulu osaminteloru Tale! Primesce votulu nostru de incredentiare ca vomu pastrá in onóre numele Teu si alu tuturor nobililoru tei conlucatori si conluptatori! Primesce votulu nostru de apromisiune, cá vomu urmá urmeloru vóstre celoru luminóse, convinsi fiendu, cá acésta onorare va fi cea mai démna de voi! Benecuventa, precumu in viéti'a pamentésca, asiá sí din lumea spiriteloru pre poporulu teu, si róga pre Parentele indurariloru, se reverse darulu sen asupr'a aceste nobili plantatiuni a luminei, cá se vieuze, se inforéscá si se fruptifice spre prosperarea si fericirea multu cercatului poporu romanu din generatiune in generatiune. Aminu!

Predic'a XXXVI.

Dominec'a a VII-a dupa Rosalie.

Ér' dupa-ce a mersu in casa, au venitu la densulu orbii si le-a graítu loru Isusu: credeti ca potiu se facu eu acést'a? graít'au lui: Dá, Dómnne!

Mat. c. IX. v. 28.

Necasuri de-ale vietiei vedemu Iubitiloru mei, descise in sant'a Evangelia de astadi. Doreri, suferintie, grigi si neajunse ne impresura in tóte dilele vietiei nóstre. Asiá a fostu acést'a dela inceputulu vécuriloru, asiá se intempla si astadi si asiá va fi pana la capetulu lumei! — Doreri au semtítu cei doi orbi lipsiti de vedere, necasulu celu mai mare l'au avutu omulu celu indràcitu. Si cene e acel'a, care i-a cuprensu pre acesti nenorociti cu compatimire si iubire? cene e acel'a, catra care se póte întórce celu intristatu si celu-ce suferu, cene e acel'a, la care dorerile afla mangaiare, suferentiele alenare? cene e acel'a, la care mórtea afla viétia? — Isusu, fiulu lui Domnedieu, care ne vendeca dorerile si ne dà ajutoriu in necasurile nóstre. Inse precumu orbii si indràcitul au dobanditu ajutoriulu lui Isusu, pentru-cà s'au rogatu cu credentia de densulu, asia si noi, numai astfeliu potemu asceptá ajutoriulu lui Domnedieu in necasurile nóstre, déca ne vomu rogá catra densulu cu credentia víua si neclatita.

Nu credu se fia intre noi cenev'a, I. m., care n'ar' dorí, cá se fia impartesitu de ajutoriulu lui Domnedieu intru necasurile si suferentiele sale! Si totusi multi suntu, càror'a nu li-se dà acestu ajutoriu! si cá se nu fia neme lipsitu de ajutoriulu lui Domnedieu in necasurile s'ale ve dogenescu cá in necasurile vósre cu totii se ve întórceci cu credentia catra bunulu Domnedieu, care nu va întârdiá cu ajutoriulu seu; — si cá se ve dovedescu aceste, voiu aratá in cele urmatórie: cà Dómnedieu la toti dupa

credenti'a loru le-a datu si le dà ajutoriu, si inca voi arată cu pilde I.) că dela Isusu multi au dobanditu ajutoriu pentru-cà au crediutu intr'ensulu, si II.) că multi pentru ace'a nu capeta ajutoriu dela Domnedieu pentru-cà nu se intorcu cu credentia víua catra densulu.

Pildele cari le voi aduce inainte pentru întarirea si aratarea celoru dîse le voi luá din sant'a scriptura, si dupa-ce voi, Iubitiloru mei, credeti in cele scrise in acésta santa carte, credu si eu, că pentru voi pildele scóse din ea voru fi mai bene-primate, si cele mai convingátorie, — ascultáti-me dara cu luare amente!

I.

Inainte de tóte ve aretu intemplarea din sant'a Evangelia de astadi. Orbii amentiti intr'ens'a s'au rogatu de ajutoriulu lui Isusu, inse inainte de ce le-ar' fi ajutatú voi se scía credenti'a loru, seau mai bene dîsu voi se scíe si altii, că-ci elu scía cá unu Domnedieu; de-ace'a li-a dîsu loru: „Credeti că potiu se facu cu acést'a?“ si densii din convingerea animei i-au respunsu: „Dá, Dómnne!“ si éca respunsulu mangaiatoriu alui Isusu: „fía vóue dupa credenti'a vóstra!“ (Mat. 9, 28. 29).

Ér' alta-data aflandu Isusu unu orbu, carui'a in modu minunatu i-a redatu vederea, pentru care fapta fariseii l'a blastematu atátu pre Isusu cătu sí pre orbulu vendecatu, Isusu pentru cá se se convinga că órc orbulu remas'a in credentia si dupa blastemurile fariseiloru, a cautatu orbulu si i-a dîsu: „credi tu in fíiulu lui Domnedieu?“ éra elu a dîsu: „Credú Dómnne!“ si s'a inchinatu lui; éca si pre acest'a credenti'a lui cea tare si neclatita l'a mantuitu!

Venítu-a si muierea Cananéncá la Isusu si l'a rogatu se mantuíesca fiic'a ei, carea se chinuíá reu, Isusu de-sí misícatu

de rogarile ei totusi i-a disu: „nu este bene a luá panea fiiloru si a o aruncá câniloru“, inse dupa-ce muierea si dupa cuventele aceste aspre se rogá cu credentia dicundu: „Dómne! si câinii mananca din sfarimaturile, ce cadu din més'a domnilorusei.“ Isusu bucurandu-se de credenti'a ei i-a respunsu: „O muiere! mare este credenti'a t'a, fía tie dupa credenti'a t'a, si se-a tamaduitu fiic'a ei dintr'acelu ceasu.“ (Mat. 16, 26—30). Éca poterea cea mare a credentiei adeverate!

Se ve aducu inainte inca pre sutasiulu, care se rogá catra Isusu cá se vendece pre slug'a s'a, càrui'a Isusu i-a respunsu: „mergi! si cum ai crediutu fía tie!“ (Mat. 8, 13).

In urma se ve aducu amente cuventele minunate, ce le dice Isusu despre credenti'a in Domnedieu: „Aveti credentia in Domnedieu — dice la s. Marcu 11, 22, 23 — „cà adeveru dicu voue: cà celu-ce ar' dice muntelui acestui'a rèdica-te site arunca in mare, si nu se vá îndof in anim'a s'a si va crede cà ce va dice va fí, fí-va lui ori ce va dice.“ Ér' la evangelist. Luc'a: „Fericitu e care a crediutu.“ Si acumu nu ve mai aducu alte esemple, cà-ci acele le audíti in tóta dominec'a, cì ve dicu numai inca-odata cà Isusu dupa credenti'a nóstra ne ajuta, si toti cu credentia neclatita in densulu au aflatu daru si indurare, mangaiare si si ajutorare intru lipsele, bólele si scárbele sale; priviti la bolnavii, ce veneau la Christosu — carele din cei ce au crediutu in elu s'au întorsu nevendecatu?! — Nece unulu! Unui'a i dice bunulu nostru Mantuitoriu: „Nu te teme cì numai crede“, altui'a: „Déca poti crede: tóte se potu celui credentiosu“, la alu treile: „Mergi in pace credenti'a t'a te-a mantuitu“, éra altor'a: „Aveti credentia in Domnedieu“ (S. Marcu c. 5, 9, 10, 11). Éca esemplele cele mai frumóse cà credenti'a cea adevrata ne

póte mantuí de tóte necesurile si dorerile nóstre, — cascigandu-ne pace si lenisce sufletésca !

II.

Inse me veti intrebá: cà pentru-ce nu vendeca credenti'a si acum'a in dílele nóstre? pentru-ce nu vene ajutoriulu lui Domnedieu la multimea cercetata de atátea necesuri si nevoi?

Si eu ve respundu, pentru' ace'a: cà fíii vécului acestui'a nu se intorcu cu credentia tare catra Domnedieu, pentru-cà in „némulu celu necredentiosus s'a aprensu maní'a“ ¹⁾ si pentru-cà precumu díce Mantuitoriulu Isusu ²⁾: „celu-ce nu crede fíiului nu va vedé viétia cì maní'a lui Domnedieu va remané preste elu.“ Nu fora causa a intrebatu Isusu dela cei doi orbi, cà óre credu intr'ensulu, cà-ci prin acést'a s'a adevéritu cà densii se lasa cu totul in voi'a lui si credu intr'ensulu, — cu acést'a s'a adevéritu credenti'a loru, ér' prin ace'a cà multi crestini nu se lasa in voi'a lui Domnedieu se adeveresce necredenti'a loru, si pentru ace'a nu li se dà ajutoriulu adese-ori cerutu: „Vene maní'a lui Domnedieu preste fíii neascultarei“ ³⁾.

Orbii, schiopii, índracitii si toti misieii amentiti in scriptura, pre strate, prin adunàri si publice cereáu ajutoriulu lui Isusu, fiendu convensi cà nu ómenii, cari i vedeáu cì Isusu i póte mantuí.

Sí acumu in dílele nóstre au crestinii destule necesuri, si totusi nu dobandescu ajutoriu, nu, cà n'au credentia adevérata, bá li-e sí rusine a se întórce catra Ddieu. Orbulu din Iericho cu atátu mai tare strigá catra Isusu cu câtu se sílí poporulu a-lu face se taca,

¹⁾ Is. Sirachu c. XVI. v. 7.

²⁾ Ev. s. Joanu c. III. v. 36.

³⁾ Colos. c. III. v. 6.

acumu déca se întórce in necasulu seu cenev'a catra Domnedieu, déca se întórce la preotu cá se ajute necredientiei lui, cá se se róge pentru densulu, e destulu cá se-i dica cenev'a: ce a mbli dupa de-acele? si pierc credenti'a lui, pierc cà-i este rusfne de omu, care nu-lu póte ajutorá.

Cei striviti de necasuri, se rogáu de Isusu dicundu-i : „Isuse! Fíiulu lui Davidu indura-te spre mene! déca voiesci me poti vendecá!“ ér' in dílele nóstre de sí se róga cenev'a, tóta rogatiunea lui pare a fí ímputare, si mai totu-dé-un'a suna cá m asia: Dómne! pentru-ce m'ai uitatu, pentru-ce ai lasatu atátea necasuri asupr'a mea?! Decáte-ori nu audímu dicundu-se: „acumu si Domnedieu m'a lasatu, n'are grigia de mene“, si altele de aceste, cari tóte apriatu dovedescu cà nu este credentia, si nefiendu credentia nu vene apoi neci ajutoriulu domnedieescu, — nu credu in Domnedieu, de-ace'a neci Domnedieu nu-i ajuta pre densii, loru li-se díce: „Nà de jdea necredientiosiloru va perí“¹⁾.

Se fia dara credenti'a nóstra tare si neclatita, cu credentia se ceremu ajutoriulu lui Domnedieu, se nu desperamu neci odata, — cí se cautamu mangaiare in credenti'a nóstra cea santa, cu credentia ve întórceti catra Isusu, uitátí-ve la sant'a cruce, îmbraciasiati-o stensu la pieptulu vostru, ace'a se ve invetie a suferí si a rabdá, uitátí-ve cum 'si deschide Mantuitoriulu braciele s'ale, cá se ve dèie balsamulu vendecarei si a mangaiarei, priviti la sant'a cruce si credeti in Isusu si veti dobândí mangaiare si ajutoriu in necasurile vóstre, cà-ci credenti'a pusa in Domnedieu póte suferí multe! Aminu.

Titu Budu.

¹⁾ Is. Sir. c. XX. v. 29.

Predic'a XXXVII.

Dominec'a a X-a dupa Rosalie. *)

- C. IX. } v. 18. Si ori unde 'lu apuca pre elu, 'lu sdrosbesce si spu-
mega si scrisinesce cu dentii sei, si se usuca.
" 22. Si de multe-ori pre elu si in focu l'a aruncatu si in
apa cá se-lu piérda. — Éra Isusu a dñsu loru:
" 29. Acestu soiu cu nemicu nu póte esí fora numai cu
rogatiune si cu postu.

Natur'a omenésca e atare, în câtu cu óre-care plecare vorbesce despre statulu in care se afla; asia p. e. celu norocosu cu placere 'si împartasiesce bucuri'a sa cu cei ce-i stáu împregiurulu lui, pre candu celu nefericitu oftéza neîncetatu, nepotendu uitá necasulu, care-lu amaresce; — celu avutu uitatu cu totulu de sene, departatu de alte valuri lumesci — cu placere innóta in desfatarile avutfei sale, pre candu cersitoriulu plange cu amaru ostenitu de sarcin'a seraciei sale.

Deci, amesuratu acestui boldu alu firei omenesci in legatura cu sant'a evangelia de astadi, — despre ce ar' fi mai potrivit se vorbescu io, decâtu despre statulu in care ne aflamu —? despre ce ar' fi mai nimeritu se ve cuventezu, decâtu despre postu si rogatiune, despre retinerea dela rele si petrecerea in fapte bune insocite de rogatiune? Cî, cá se nu me abatu dela propusu, voi incede cu tectulu santei evangelié de astadi.

Ati auditu, Iubiti ascult., cà sant'a evangelia vorbesce despre duchulu mutu, carele intrandu in cutare omu, in totu tempulu l'a neodichnitu, l'a chinuitu si l'a torturatu in tóta form'a, ba la atât'a cutezare a ajunsu, în câtu nu se sfiá a-lu aruncá in focu si apa cu scopu ca se-lu piérda pre bietulu nenorocitu, — ati auditu ce díce Christosu catra invetiacei: cà a acestu ne amu nu se póte scóte fora cu postululu si cu rogatiunea.

*) Din unu manuscriptu vechiu aflatu in Archivulu D. J. P. Papíu.

Acumu me veti întrebá pôte: cà cum voiú se aplecu eu acést'a la statulu lumei de astadi — cà-ci duchurele rele acum'a nu mai chinuescu pre ómeni, — si totusi déca se mai afla duchuri rele — cene le va invinge pre acestea — cà tempulu minuniloru a trecutu si Christosu nu mai ambla pre pamentu cá se le osin-désca pre ele — si asia aplicarea evangheliei la statulu lumei de astadi, nu pôte fi nimerita! — Io inse cugetu din contra. Deci pana-cé voiú aratá, cà spiritele rele si astadi domnescu in lume, precumu sí ace'a cà nu e de lipsa cá Christosu se amble pre pa-mentu, cì cà armele care le avemu de îndemana ni-suntu de ajunsu cá noi însi-ne se le potemu invinge — ve rogu se me ascultati!

Fia-carui omu candu pasiesce in lume i stau dóue càli des-chise: calea benelui si a reului, calea virtutiei si calea pecatului; cea de antaiu 'lu duce la fericire, cea de a dóu'a 'lu afunda in peritiune; — fericirea seau nefericirea lui atérna asia dara dela alegerea de a merge pre un'a din acestea dóue càli.

Inse precumu acestea dóue càli suntu contrarie, asia si calèusii loru trebue se fia si suntu deschiliniti; cà-ci, pre calea adevèrului si a virtutei omulu 'si are de calèusu conscienti'a curata si viéti'a leniscita. S. Augustinu (de off.) díce: viéti'a fericita o facu leniscea conscientiei si securi-tatea nevinovatíei. — Voiti se sciti acumu si calèusii ce-lui, ce a pornitu pre calea fora-de-legiloru si a perirei?

Întrebáti pre celu pismataretiu si va spune cà pre elu 'lu însociesce unu sociu care neincetatu 'lu róde la anima, 'lu tulbura candu vede fericirea altui'a si 'lu neodichnesce candu nu-'si pôte versá veninulu cá sierpele asupr'a cuiv'a. Si rogu-ve ce e pism'a altu-cev'a decátu — dupa cum díce Palin. — unu monstru infricosiatu, o bóla séca, unu reu aducatoriu de móрте decátu care mai mare reu nu se afla, vir-

tutea o gonesce, benefacerile le strică si prè
cei buni i uresce cercandu a ruiná benele si
onórea cea adevèrata a altui'a! Pre dèreptu potemu
dìce asia dara cu unu poetu cà: Invidi'a e reulu celu mai
mare, carea celuice o nutresce i aduce perdiare!
Ce veti dìce acum'a — nu e mai înfioratu monsturu, nu e acest'a
unu duchi mai reu decâtu celu, despre care vorbesce sant'a
Evangelia?

Intrebáti pre ucigasiu si va spune cà demonulu ce l'a in-
demnatu se liè viéti'a altui'a — necurmatu 'lu neodichnescè —
si candu i sioptesce: aibi de grigia cà vei se dai sèma
de sangele fratelului teu cá si Cainu de alui Ábelu,
tremura mai cumplitu decâtu îndracitulú din evangeli'a de astadi.
Póte dara se fia duchi mai neodichnitu, decâtu fric'a peccatosului?

Uitati-ve apoi la betivu si ve veti convinge cà necumpetulu
benturei 'lu face mai nepotentiosu decâtu pre celu din evangelia,
aruncandu-lu in tóte partile cá duchiulu celu necuratu, — si de
nu ve îndestuliti cu acestea intrebáti pre furi si mentiunosi pen-
tru ce tremura de frica temendu-se se nu li-se vedésca fapt'a
seau se nu-i prenda cu mentiun'a — si nu ve miráti de aváru
— sgárcitu — déca 'lu vedeti tremurându de mórte, candu are
se intenda ajutoriu celui lipsitu!

Acum'a ve intrebú, I. m.: Unde trebue duchuri mai réle,
decátu peccatele acestea, cari suntu in stare a dedtosí pre omú
mai multu, decâtu duchiulu celu mutu din evangelia, cà-ci pre
candu acel'a póte numai de trupu s'a atensu, cá si sátan'a de
Jobu, acestea nu se rusíneza a trage sufletulu omului in iadú?
'Mi veti iertá asia dara cà poftelè rele si peccatele nu suntu mai
mici rele decâtu duchiulu celu mutu din evangelia.

Si déca ne-amu convinsu acum'a, cà peccatele si póftelè
celea rele nu-su alta decâtu nescari duchuri rele, ce torturèza
mereu anim'a omului, se vedemu de lipsa e cá Christosu se amblè

pre pamentu si se le osendésca si scótia? Io dîcu cà nu! cà-ci altu-mentrelea ce ni-ar' fi de lipsa lumin'a mentei, cu care ne place a ne folosí si care singura e in stare a ne aratá deschilini-rea intre bene si reu, ea singura dictéza omului : fà bene si te feresce de reu! Si apoi ce cugetati, continerea si infrênarea pofteloru nu e acést'a arm'a cea mai puternica in contra pecatului; ce ni-ar' fi de lipsa atunci santele taine si alte lucruri sante, ce suntu in stare — déca le vomu folosí bene — se ne vendece ranele sufletului facute prin pecate, se ne scutéscá de sagetile acestoru duchuri necurate? Cî totusi déca cenev'a nu se indestulesce cu acestea, si voiesce cá pre Christosu se-lu aiba pre pamentu, cerce-lu si-lu va aflá, nu mérga multa cale — nu se ostenésca alergundu prin desierturele Galileei — cá celu din evangelia dupa Christosu, cî apropia-se cu frica la altariu, la loculu celu santu alu lui si va vedé cà stà de facia gata se-i ajute, si de voiesce se se departe éra de acolo si pre Christosu totusi se-lu aiba cu sene — primésca-lu cu cuvenentia si acest'a 'lu va însocí in tóte dílele vietiei sale. Inse se-si aduca amente cà loculu de care se apropia este santu, locuinti'a celui preainaltu, descaltie-se asiadar' de fora-de-legile sale si desbrace-se de vestmentele pecatelor sale, si îmbracandu-se cu hain'a dreptatiei adeca: cu fric'a lui Domnedieu, cu credentia si cu iubire — se se apropie apoi de Christosu neuitandu cuventele apostolului Pavelu cà se-si traga séma celu ce voiesce a-lu primí, cà focu víu primesce care pre peccatosi i arde.

Credu cà nu va fi de prisosu déca voiú adauge, cà dupa-ce cenev'a s'a curatitu de pecate, se se ferésca cá se nu cada de nou; cà-ci va fi caderea a dóu'a mai rea cá cea de antaia. Cá se ne convingemu despre acésta se audímu ce díce Christosu la Matheiu (c. XII. v. 43) despre duchurele cele necurate :

„Éra candu duchulu celu necuratu — díce Christosu — va esi din omu, ambla prin locuriseçi

cautandu odichna si nu afla. Atunci dîce: me voi u întôrce in cas'a mea de unde am esîtu; si venindu o afla desiérta, maturata si impodobita. Atunci se duce si iè cu sene alte siepte duchuri mai rele decâtu sene si intrandu locuescu acolo. Si se facu cele de pre urma ale omului acelui'a mai rele decâtu cele de antaiu.“

Precumu dara duchulu intorcandu-se aduce siepte cu sene, asiá sí pecatulu candu recade omulu in elu — produce alte siepte pecate mai rele. Cî cá se nu mergu prea departe, me voi u rein-tôrce la postu si la rogatiune :

Rogatiunea stà intru inaltierea mentiei omului la Domnedieu. Ace'a o scimu cu toti, cà pecatulu e unu reu precugetatu in mentea omului, prin urmare celu-ce petrece in rogatiune nu mai are totu-odata tempu a cugetá si la rele, si asia in tempulu care se róga pecatele remanu la o parte. Inse pare cà vedu cum voiti a dîce cà, cene are tempu de a-si petrece numai in rogatiune?

Eu la acést'a ve respundu cu principiulu cunoscutu: rógate si lucra, asia dara folosirea buna a tempului nu stà numai in rogatiune, cî sí in deprenderea ori-càroru altoru fapte bune; a face bene ce e alta decâtu a-si implení detori'a de crestinu adevveratu si prin urmare a-se ferí de reu.

Ve suntu cunoscute cuvintele lui Christosu: „rogátî-ve cá se nu cadeti in ispita.“ Cugetu, cà aceste ne suntu de ajunsu cá se credemu cà rogatiunea e arm'a in contra pecatului. — Dara se audîmu totusi ce dîce santulu Augustinu despre rogatiune: „Rogatiunea dreptului — dîce acestu santu parente — e chiai'a imperatîei ceresci, care suindu-se la ceriu face cale cá se cobóra darulu.“ — Apoi cà cu darulu lui Domnedieu omulu nu pecatuesce, cà crestini o credemu cu toti.

Asia e, dara eu acumu 'mi aducu amente cà suntemu in postu. Se vorbescu dar' pucinu si despre postu!

A postí, dupa parerea mea, nu însemnéza numai a te conteni dela bucatele oprite, ci sub postu întielegu eu înfrenarea toturoru pofteloru trupesci. Si celu-ce 'si înfrénéza poftele — ce face alta, dacátu cà se retiene dela rele adeca dela pecate? Suntu drepte asia-dara cuventele Mantuitoriului Christosu, cà acestu nému — adeca pecatulu — nu se póte scóte decátu cu postu si cu rogatiune.

La tóte aceste voiú mai adauge numai cuventele santului Apostolu Pavelu: „Cà a venitu ór'a, si trecundu nóptea s'a apropiatu díu'a, deci se ne desbracamú de lucrurele întunerecului si se ne imbracamú cu arm'a luminei“ cu care vomu învinge pecatulu, si luminati fiendu vomu audí odata cuventele Mantuitoriulu dícundu: Veniti benecuventatii parentelui meu de mosteniti imperati'a care e gatita voue dela întemeierea lumiei. Aminu.

Predic'a XXXVIII.

La înmormentarea unei veduve.

Ér' cea cu adeveratu veduva si singura se increde in Domnedieu, si staruesce in rogatiuni si in cereri nóptea si díu'a. **I. Timot. c. V. v. 5.**

Domnedieu a întemeiatu statulu casatoricescu pentru sustinerea si latirea némului omenescu, cá astfelu prin legatur'a acésta poternica si nedespartita se se ajunga fericirea si bunastarea întregei omenime. Inse prin pecatulu stramosiloru nostri a intratu mórtea in lume, care adese-ori nu crutia neci legaturile celea mai scumpe si pretióse; de-óra-ce desparte pre parénte de fii, pre sorori de frati si pre sociu de sócia. — Asia dara se

se intempla fôrte adese-ori, ca morindu sociulu, cea remasa in viétia devene veduva. — Pentru ace'a sí santulu Apostolu Pavelu dîce: cà intre celelalte plese de ómeni se afla si veduve pre lume. Totu acestu santu Apostolu (in epist. I. catra Corint. c. 7, v. 29) dîce: „Muierea legata este legei numai cãtu tempu traiesce cu barbatulu ei, ér' dîca móre barbatulu ei, este libera, dupa care va voi, se se marite; totusi bene este, bá mai fericita de se va lasá veduva, numai se pazésca curatieni'a sufletului si a trupului, si cu fric'a lui Domnedieu se vietuésca.“

De acésta plésa de veduve totu-dé-un'a a fostu pre pamentu. Pre tempulu santului Elia profetulu — a vietuuta o veduva cuviósa in Sarept'a Sidonului. In Jerusalimu pre tempulu nãscerei lui Isusu locuía profetés'a Ann'a, carea a marturisu despre prunculu Isusu. Astfeliu a remasu veduva sí acésta repausata sora a nóstra (N), carea dupa-ce barbatulu ei se mutase la cele vecinice a mai voítu a-'si alege statulu veduviei pana la capetulu vietiei, decãtu a pasí la alta casatoria. Deci cu ocasiunea petrecerei la mormentu a osamenteloru acestei veduve cucernice mi-am propusu se ve vorbescu: a) despre statulu veduveloru si b) despre detorentiele veduveloru! — Fíti cu luare amente!

I.

E adevèru netrasu la îndoiéla, cà statulu veduviei din mai multe privintie este fôrte tristu, si plenu de amaratiune. Santulu Apostolu Pavelu o numesce pre veduva de „sene lasata.“ — Dar' cene se nu scíe dintre voi, gieln. asc., cãtu de trista póte fi viéti'a singurateca? pentru ace'a dîce Domnulu inca la inceputu: „Nu este bene se fíia omulu singuru, se-i facemu ajutoriu asemenea lui.“ (Cartea Facerei cap. II, v. 18). Trista este dara viéti'a singurateca a veduvei, cà-ci veduv'a e

espusa valurilor manióse ale acestei vieti ticalóse ce e plena mai totu-dé-un'a de amaratiune si intristare. Nu se afla cene se o mangaie, cà-ci acel'a care i-a fostu radiemulu vietiei, o-a parasitu, se odichnesce in sinulu rece alu pamentului. De multe-ori suferè cele mai crâncene doreri, lipsita fiendu de aperiatori, de averi, fiendu nesocotita, ma chiaru si despretiuita de unii ómeni fora de semtiu si anima. Cu dreptu cuventu se poté dar' caí serman'a veduva din Sarept'a Sidonului astfeliu: „Viu e Domnulu Domnedieulu meu de se afla la mene azima de pane, fora numai o mana de farina“ ¹⁾. Asia dara cu unu cuventu serman'a veduva se póte asemená cu arborele de langa cale, pre care toti 'lu scutura, toti rumpu câte-o crénga asia si pre veduva toti o maltratéza si nesocotescu, plangerile ei nu afla resunetu de îndurare in animele împetrite ale ómeniloru! Inse de-sí statulu veduvei este plenu de amaratiune, totusi veduv'a de va fi temetória de Ddieu si de se va rogá cu anima curata catra elu, atunci acestu Parente rogamentele densei nu le va respinge, cà le va primí cu bucuría, si va face cá necesurele si suferentiele, ce se ivescu adese-ori in viéti'a ei, se le póta mai usioru suportá si invinge. „Pre celu seracu si pre veduva i va primí“ ²⁾. Acestu adevèru se póte aratá totu din s. scriptura. Asiá se cetesce in Cartea a IV. a Imp. (c. 4): „Candu dupa mórtea barbatului ei voindu camatarniculu se-i liè pre ambii fiii, pentru detori'a facuta de barbatu, cá astfeliu se-i faca robi; untulu de lemnu, care 'lu avé in casa asia 'lu sporí Domnedieulu, in câtu din pretiulu lui platí tóta detori'a camatarniciloru sei, si pre langa ace'a se saturà si pre sene si pre fiii sei.“ — Domnulu

¹⁾ Cartea a III. a Imp. c. 17, v. 12.

²⁾ Psalmu 145, v. 9.

nostru Isusu Christosu înca avù îndurare de veduve si laudá serací'a loru. Asia la santulu Luc'a (c. 2, v. 38) se cetesce, cà pre veduv'a ace'a, carea a pusu in vistieri'a bisericeii doi fileri a laudátu-o mai pre susu de toti aceia, cari aruncara cu sume însemnate. — Iubirea cea mare facia cu veduvele o aratà Isusu si atunci — candu mustrá pre farisei, cari asupriau veduvele. — Inse Domnedieu nu numai cà ajutoresce si mangaie pre veduve, cì demanda ómeniloru cá se si pórte grigia de ele. S. Apostolu Pavelu in epistol'a sa ¹⁾ díce: „Pre veduvele adeverate le onoréza.“ In Cartea Esírei (c. 5, v. 3) díce: „La neci o veduva si la neci unu seracu se nu-i faci reu.“ Isai'a profetulu (in c. 1, v. 17) díce: „Faceti dreptate veduvei.“ In Testam. vechiu erá poruncitu aspru, candu seceráu, seau culegéu viie, se nu culéga totu, cì se lase snopulu si viniela remase spre folosulu seraciloru si a veduveloru!

Tóte acestea, geln. asc., arata apriatu, cà trebuie se ne portàmú cu îndurare, dreptate si iubire curata facia cu veduvele; se le ajutorimu candu se afla in lipse si necasuri, pentru-cà numai atunci potemu asceptá ajutoriu si pentru noi dela Domnedieu. Domnedieu ni-a datu mediulóce, prin cari potemu cascigá imperatí'a cerinlui; atari mediulóce suntu faptele îndurarei, cari de siguru cà voru fí bene primite, déca le vomu folosí facia cu veduvele remase, cari suntu nevoite a strigá in neajunsurile sale la îndurarea nóstra.

Inse cá veduvele dupa dreptu se se póta asceptá la ajutoriulu lui Domnedieu si alu nostru, trebuie se implenésca si unele detorentie, despre cari in partea a dóu'a.

II.

Acuma dar' trebuie se vorbimu si despre detorentiele veduveloru, cari inca suntu de multe plese.

¹⁾ I. catra Timoteiu c. 5. v. 3.

Detorenti'a veduveloru este, cá pre barbatii sei repausati se-i gelésca si cu placere se-si aduca amente de densii. Pruncii remasi orfani (de are) se-i crésca intru fric'a lui Domnedieu ; inse dintre tóte detorentiële acestea cea mai de frunte e, cá se fia recunoscátoria facia cu benefacatorii sei, se fie tréze, ér' déca li-a remasu si cev'a avere se le scíe chivernisí si tiené. Santulu Apostolu Pavelu ne amentesce dóue detorentie, cari trebuie se le implenésca veduvele, si anume : se duca o viétia santa si curata, si se fie evlavióse (cucernice). Cei vechi dícéu cà veduv'a asia se se pórté cá turturéu'a , carea déca e lipsita de sociu, încungiura nunumai pre cele paseri cí si pre turturele chiaru si se retrage si petrece intru-o viétia singuratica !

A dóu'a detorentia a veduveloru este, cá densele se fie evlavióse, cà-ci s. Ap. Pavelu se esprima astfeliu : „Ér' cea cu a deveratu veduva sí singura se încrede in Domnedieu si staruesce in rogatiuni si cereri nóptea díu'a.“ Asia dar' veduvele trebuie se-si puna nàdejdea mai multu in Domnedieu decâtu in celialalti ómeni ; de-óra-ce densele afora de Domnedieu nu potu se spereze in neme ; ér' Domnedieu dupa cum am vediutu din sant'a scriptura, deosebitu se arata cá compatimitoriu si înduratoriu facia de veduvele întristate. — Pre langa tóte aceste veduvele trebuie se petréca in rogatiuni díu'a si nóptea, dupa esemplulu profetesei Anei, cà-ci numai asia Parentele cerescu dupa rogatiunile loru fierbenti, le va ajutorá, mangaiá si le va dá potere pentru de a portá jugulu amaru alu veduvíei. Si óre póte-se semtí veduv'a mai leniscita si impacata cu sórtea s'a vitréga, decâtu candu se róga inaintea tronului cerescu, pentru sene, pentru benefacatorii sei, cari i ajutasera in lipsele ei ?

De aci ati potutu vedé, geln. ascult., cà ce este statulu si detorenti'a veduveloru, pentru ace'a toti acei'a, cari inca nu au gustatu viéti'a amara a veduvíei, multiamésca lui Domnedieu, cà

densulu nu i-au adusu intr'o stare asia de trista. — Se ne contenimu deci de a face reu veduveloru, pentru-cà totu reulu ce-lu vomu face aspru se va piedepsi inaintea lui Domnedieu. — Ascultáti ce judecata se afla in sant'a scriptura asupr'a acelor'a, carii asuprescu veduvele, in cartea Esirei (c. 22, v. 22—24): „La neci o veduva si neci unuseracuse nu-i faci reu, ér' de vei asuprí pre eli cu reu, strigandu ei la ceriu catra mene, cu audiulu voiú audí versulu loru. Si me voiú apreude cu manía, si ve voru ucide pre voi cu sabia, si voru fí muierile vóstre veduve si fiii vostri orfani.“ — Ér' veduvele de aci se invetie, ca in statulu loru tristu se nu-si pérda nàdejdea cì se se róge catra Domnedieu neincetatu pentru usiorenti'a sarcenei loru. Nu ve întristati veduve, déca aci pre pamentu pre voi ve asuprescu, cà-ci mare patronu aveti in ceriu pre Domnulu nostru Isusu Christosu, cà de-sí socii vostri v'au parasitu, totusi Domnedieu e cu voi totu-dé-un'a. Candu ve covèrsiesce seraci'a si sunteti lipsite de cev'a, speráti in Domnedieu cá veduv'a din Sarept'a Sidonului, si Parentele cerescu ve va ajutorá pre voi. Totu acelu Domnedieu este sí acumu, care a fostu pre tempulu acel'a, candu a vietiuitu veduv'a din Sarept'a. Cugetáti ah! sermane veduve la cuventele mangaiatórie ale santei scripturi care suna: „Aprópe e Domnedieu de cei umiliti la anima si pre cei smeriti cu spiritulu seu i vá mantuí.“ (Psalm: XXXIII. v. 17).

In fine, veduvei acestei'a (N) mutata dela noi, carea s'a luptatu multu cu seraci'a si valurele vietiei, se-i poftimu repausu leniscitu. Se afle sufletulu ei resplata pentru ostenelele vietiei, si pentru viéti'a nepètata in care a vietiuitu aci pre pamentu. Parentele cerescu a voitu a-i deslegá lantiurele nefericiriloru, cu cari erá legata pre acestu pamentu, prin mutarea s'a dela noi. Se poftimu dar' cu totii: cá Domnedieu se-o ierte si se-o

odichnésca in intrulu pamentului, pana candu va audí trimbítí'a angeriloru Domnului, cari o voru desceptá sí pre dens'a pentru de a se înfaciasíá inaintea Judecatiei din urma. Aminu.

Joanu Marchesiu,
preotu rom. mara-muresianu.

F O I S I O R A.

**Scienti'a impreunata cu religiozitatea face pre
omu fericitu.**

— **DISERTATIUNE.** —

(Fine).

Religiunea inse nu e numai bas'a fericirii ómeniloru singurateci, cí totu-odata e fundamentulu celu mai solidu, pre care se asiédia cá unu edificiu colosalu intrég'a societate ominésca. Se nemicimu acestu fundamentu: si edificiu se va cutropí, ingropandu-ne pre toti intre ruinele sale. Seau credeti cá legile civile ale ori-carui imperiu aru avé cev'a valóre inaintea ómeniloru fora de credentia si religiune? Seau credeti, cá multi dintre ómeni aru fí in stare a se ostení diu'a-nóptea si a suferí totusi apesarea celei mai negre miseríi, privindu numai in pace la altii cum se imbuiba in placeri, si nu s'aru rescolá servitorii asupr'a domniloru, seracii asupr'a bogatiloru, puternicii in contra celoru slabi, jefuindu, ucigandu si incercandu-se toti dupa poterile loru a-si îndestulí poftele selbatece: déca nu i-ar' retiené credenti'a, cum-cá este in ceriu unu jude dreptu si atotu-potinte, care tóte le scíe si le vede, care a pregatitu nu-numai pentru cei buni si in pace suferitori unu locu de vecinica desfetare, cí totu-odata si pentru cei rei, pentru jefuitori si ucigatori unu locu intunecosu plenu de cele mai grozave si vecinice suferentie?

Neci decâtu! ~~fora-de religiune nu ar' poté sustá~~ ordinea si siguritatea publica in tíera; viéti'a si averile nóstre adunate cu multe sudori in totu momentulu aru fí amenintiate cu perire, pamentulu intregu ar' devení unu campu de lupte sangeróse, unde jefuirile si versarea de sange nu aru mai avé capetu.

Da nu se pôte — voru cugetá multi — cà-ci domnitorii stateloru nu-numai pentru ace'a tienu in giurulu loru o multîme de ostasi, ca, cu aceia se-si apere tíer'a de inimizii streini : cí totu-odata si pentru acea, cá in tempu de lipsa ostasii se fie aperatorii legiloru si sustienatorii ordinei publice in tíera — E bene; dar' pre ostasi ce-i indémna, ce-i silesce de-a trece prin focu si prin apa pentru domnitoriulu loru? Nemicu mai tare decátu juramentulu! Èr' juramentulu pôte se aiba cev'a valóre fora de religiune? fora credentia in Domnedieu si in viéti'a ce ne ascépta din colo de mormentu? — Apoi caus'a caderei poterniceloru orasie Athen'a si Spart'a si a poternicului imperiu romanu din anticitate ce-a fostu óre alta, decátu decadenti'a religiunei si totu-odata si a moralitatii, ce fora-de religiune nu pôte se esiste? Si déca numai decadenti'a religiunei a potutu se nemicésca imperii si orasie intregi: cu câtu mai usioru ar' poté-o face acést'a lips'a totala a religiunei?

Èta dara, câtu suntu de nemultiamitori in seclulu nostru toti aceia, ce predica in contr'a religiunei! cà-ci ei vréu se-si înfiga sabi'a loru in celu mai mare benefacatoriu alu omenimei. Chiaru scienti'a, cui are mai alesu de-a multiamí tóte rezultatele ei de astadî, déca nu religiunei crestine? Cà-ci de-odata cu decadenti'a religiunei la Greci si la Romani au decadiutu numai decátu si scientiele, si numai dupa-ce Salvatoriulu lumei cu invetiaturele sale sante a nobilitatu animele si a imblandítu datenele ómeniloru: a potutu scienti'a se propasiésca éراسi pre calea inceputa si se ajunga in fine la culmea unde o vedemu astadi.

Deci scumpa junime! nu lasá nefolosita neci-candu si neci o oca-siune de-a inaintá pre calea scientieloru, cà-ci scopulu omului in viéti'a acést'a e de-a se perfectioná, de-a se apropiá cu insusíriile sale totu de ce mai tare de cea mai perfecta fientia, de Domnedieu. Si óre prin ce se pôte ajunge acestu scopu mai alesu, déca nu prin scientia? Neci-candu inse, iubita junime, se nu uiti cum-cà scienti'a, cá se póta deplenu corespunde sacrei sale chiamari, trebue se fia in cea mai strinsa unire si concordia cu religiunea, cu acelu geniu benefacatoriu alu omenimei, dela care atérna nu-numai fericirea ómeniloru singurateci pre acestu pamentu, cí totu-odata si in florírea si prosperarea toturoru stateloru; care tiene — asia dfcundu — in manele s'ale intrég'a societate omenésca. — Se nu lasi dara neci-candu, cá scienti'a marginita a menti omenesci cu resufulu ei ghiaciosu se stinga foculu benefacatoriu

alu credentiei religioase din sinulu teu: că-ci scienti'a numai atunci nobilitéza pre omu intru adeveru, numai atunci pôte se-lu faca fericitu atātu in viéti'a acésta, câtu si in ce'alalta, déca e impreunata cu religiositate.

Mai alesu inse voi, mame iubitorie, in man'a caror'a e depusu venitoriulu omenimei, de doriti fericirea fiiloru vostri, de voiti cá ei se aiba potere a se luptá totu-dé-un'a cu sórtea si se afe mangaiare intre tóte impregiurarile vietiei: atunci sãditi de tempuriu in anemele loru florile credentiei, dáti-le de tempuriu in mana arm'a si scutulu religiunei, si fíti asigurate, cá le-ati datu celu mai sacru si pretiosu tesauru, decâtu care mai pretiosu nu este pre pamentu; pentrucã amici, averi, auru, argentu si tóte bunurile vietiei, ce noi asia de multu le pretiuimu, dependu numai dela sórte, care precumu ni-le-a datu, chiaru asia de usioru pôte se le si iée dela noi indareptu: religiunea inse, candu sórtea ne asupresce mai cumplitu, candu averi, amici si totu ce amu avutu mai scumpu si mai dulce in viétia ne-a insielatu, ne-a parasitu: ea chiaru atunci e mai fidela, atunci ne imbraciosiédia mai ferbinte, ne dá taría si mangaiare, nu ne lasa se cademu in abisulu desperarei, cí ne conduce pre cararile celea mai sigure pana la momentu. „Vai de voi — díce celebrulu auctoriu a opului „Carthausi“ — vai de voi, ce n'aveti credentia si nu sciti iubi; neci ceriulu, neci pamentulu nu pôte se aline dorerile vóstre!“

Potru Dulfu.

V i é t i ' a .

Ce-i asta viétia óre? . . . Unu mare drumu de tíera!
Pe densulu — fía érna, seau dulce dí de véra —
Cu anima ardienda se ducu mii caletori:
Betrani carunti si teneri, bogati si cersítori.

Incetu unulu, dar' veselu, pasiesce spre-a sa tínta
In anim'a-i curata nutrindu credentia sânta.
Oftându altulu se duce si 'n sufletu cu dorere,
Lipsiti fiendu vai! ochii de-a sórelui vedere. . .

Hori dulci de veselia se ducă unii cantându,
Ér' alții: lumea, ceriulu și sórtea blastemându.
Cu hohotu unulu rîde, ér' altulu jalnicu plange
Vapsîndu cararea lunga cu lacrimi de sange. . . .
Siediendu altulu freneticu in splendid'a-i trasura,
Ce-lu apera de venturi, de-a sórelui arsura :
In sboru printre multîme se duce cá si ventulu,
Rîdiendu de cei ce uda cu lacrimi pamentulu . . .
Calare altulu fuge p'unu negru calu sumetiu,
Privindu in giuru de sene cu ura si dispretiu ;
Si grabnicu se ajunga la locul vrerei sale :
Elu calca in petióre pre toti ce-i stau in cale! . . .

Si astfeliu prin desierturi, prin plaiuri in florinde
Ei fora de odichna mereu se ducă 'nainte,
S'apropia cu totii de-unu dulce limanu santu :
Si-acelu limanu e negrulu si veciniculu mormentu!

Petru Dulfu.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Pro memoria.

Tóte relegiunile au un'a si ace'asi cinta : de a invetiá pre ómeni
cum se fie fericiti! — Ales. Pelimonu (in „Jidovulu camataru“).

Omulu dominatu de pasiuni in desperati'a s'a fiendu o féra, prin
vicii si fatalitate selbatecîndu-se stêngandu-se in elu ori-ce
semtiu nobilu, deviindu mai vindicativulu si mai cruðu decátu
hien'a, — resbunarea nu gasesce la elu margini. —

Ales. Pelimonu (in „Jidovulu camataru“).

Pierderea cununei virginalé pentru ori-care fîca este pierderea
cea mai semtítória. — A. Pelimonu (in „Jidovulu camataru“).

Eseemple se imitéza, — viciele se moscenescu cá si virtútile! —
Cei doi Grachi amendoi 'si deterà viéti'a pentru caus'a popo-
rului. Cei doi Bruti amendoi se omorirà pentru amorulu li-

bertatiei. Cei doi Bonaparti amendoi sacrificarà libertatle Fran-
ciei si pacea lunei iubirei loru de domnire. — N. B. Locusténu.

Felicitatea este ace'a pace a sufletului, ace'a allegretia a animei,
pre care nu le produce decâtu numai desfatarea consciintei
împacate. Felicitatea intima este complinirea bunului traiu. —

Cesaru Bolliacu.

Caritatea înfrumsetiéza . . . caritatea radiéza . . . femei'a e fru-
mósa candu infacisiedia pre fiic'a lui Christosu. — C. Bolliacu.

Credenti'a crestina nu se póte teme, decâtu de judecat'a ne-
scientiei. — Tertullianu. Apol. c. I.

Lupt'a întaresce pre celu slabu, si primesídi'a maresce pre celu
tare . . . totu bunulu are nevoile sale. Gimpulu se ascunde sub
flóre . . . asia si libertatea multi vrasímasi are . . . pentru-cà
este partea cea mai roditória din mostenirea parentiésca. Nu
aurulu este bogati'a némuriloru, nu neavutulu este serací'a
ómeniloru. — Avutiele de auru suntu peritórie, serací'a har-
nica e o bogatia ce nu se ràpesce. R. L.

Celu-ce nu cunósce nevoi'a legeri nu cunósce ce e libertatea cà-ci
nu póte fi libertate fora lege . . . si acelu ce nu se tiene de
duchulu legeri se lapeda de libertate. R. L.

Totu lucrulu lasa sementi'a s'a prin care din nou se nasce : din
tulpin'a betrana si putreda a fagului incoltiesce vlastare tenera
si vióia ; asia si din robía se nasce libertatea, din neorenduiala
. . . jugulu aduce mantuirea precumu fortun'a leniscea. R. L.

Rot'a duce invertindu
Pre celu mare, pre celu micu
Rot'a-'ntórcé sfarimandu
Pre bogatu si pre calicu !

(Tieranulu din vremea lui Tudoru).